

Jubilæumsekspeditionen Nord om Grønland.

Rapport om Rejserne i 1921 og deres Resultater.

Rejseberetning.

Udrustning:

For Kortlægningens Skyld var det nødvendigt at vi var uafhængige af al Jagt, indtil vi havde passeret Kap Bridgman. Derfor maatte jeg medføre Pemmican i store Mængder, men da Rejsen skulde strække sig over hele Sommeren, kunde det ikke undgaas, at den sidste Del af Rejsen kom til at forme sig som en ren Jagtekspedition. Planen var derfor lagt saaledes an, at vi op til 82° n. B. levede væsentlig af eskimoisk Proviant (Hvalros- og Moskusoksekød) under Rejsen langs Grønlands Nordkyst udelukkende af Pemmican, og fra Kap Bridgman og hjem over Indlandsisen af Jagt, idet jeg regnede med i Omegnen af Independence Fjorden ikke alene at kunne skaffe Kød til et Sommerophold, men ogsaa at samle et saa stort Forraad, at vi paa dette kunde naa de 700 km over Indlandsisen ned til Mennesker.

Udrustningen var den af Peary o. a. i disse Egne almindelig brugte. Slæder forspændte med 8—10 Hunde. Provianten var Pemmican til Hunde og Mennesker, endvidere Havregryn, Chokolade, Sardinier og Kaffe. Vi var alle forsynede med canadiske Snesko til Rejsen paa Havisen og Ski til Indlandsisen. Af Vaaben medførtes 3 Magasinrifler og to Haglgeværer samt en Revolver. Endvidere medbragte vi to Telte, der hurtig kunde rigges til som Sejl paa Slæderne, og endelig havde vi Sælskindsbælter, der i oppustet Tilstand kunde bindes under Slæderne og forvandle dem til Baade, som kunde drives frem ved Hjælp af vore Snesko. Vore Klæder, Tobak og Ammunition var beregnet til en Overvintring.

Rejsen til 82 Gr. n. Br.

Den 18. Marts startedes fra mit Hovedkvarter i Inglefield Gulf. Vi var ialt 19 Slæder og medførte foruden Ekspeditionens øvrige Udrustning ialt 1500 kg Pemmican, 1500 kg Hvalroskød og 400 l Petroleum. Da Isen viste sig at være saa god, at vi

endogsaa kunde køre udenom Grønlands vestligste Punkt, Kap Alexander, hjemsendte jeg allerede fra Etah 5 Slæder. Vi andre fortsatte med meget tungt lastede Slæder paa den berømte Isfod langs Inglefield Land op til 79° n. Br.

Det frøs i denne Tid under 40 Grader, og baade Mennesker og Hunde led en Del, særlig da en meget ubehagelig Rimtaage indfandt sig samtidig med at vi bestandig rejste i Skygge af Fjældene. Omsider kom vi ud paa Havisen, Taagen hørte op, midt paa Dagen varmede Solen, og talrige friske Bjørnespor gav Fart og Spænding over Rejsen.

Den 27. Marts naaede vi Washington Land paa 80° n. Br., og herfra hjemsendtes 5 Slæder. Isen i hele Kennedy Kanalen var stærkt skruet, og det kunde ikke undgaas, at adskillige af de tungt lastede Slæder havareredes, hvilket sinkede os en Del. April Maaned indleddes med en Bjørnejagt, som dog maatte opgives paa Grund af svære Skruninger, imellem hvilke Bjørnen reddede sig i sidste Øjeblik.

Omsider naaede vi den 5. April det berømte Ford Conger. Efter at have konstateret, at Kaptajn Godfred Hansens Depot til Roald Amundsen var i fortrinlig Stand, slog vi os ned i de smaa Træhuse og belavede os paa et længere Hvil. Jagten der omkring gav da ogsaa saa gode Resultater, at baade vi og vore Hunde fik 14 Dages Hvil her. Efter nogle Dages forløb udbrod der imidlertid en Hundesygdom, som smittede os alle. Paa kort Tid dannede der sig store vædskende Saar paa Arme og Ben. Den ene af de Eskimoer, der skulde have været med til Peary Land, blev saa syg, at han maatte hjemsendes herfra. Vi andre var ret haardt angrebne, men besluttede alligevel at fortsætte.

Isen i Robeson Kanalen var ualmindelig fin, blank Nyis, og paa to Dagsrejser naaede vi Kap Brevoort paa 82° n. Br. Vi var endnu 10 Personer med over 100 Hunde, og herfra hjemsendte jeg yderligere to Mand.

Langs Grønlands Nordkyst.

Nyisen holdt sig lige til Black Horn Cliff, og herfra til St. George Fjorden var Polarisen kun opskruet enkelte Steder. Dette var os en stor og glædelig Overraskelse. I 1917 havde vi her mødt næsten ufremkommelige Isskruninger, nu var der næsten ingen. Jeg besluttede derfor allerede ved Frankfield Bay at hjemsende de sidste 3 Hjælpe-slæder.

Alle Hjælpe-slæderne naaede i god Behold hjem uden Tab af Hunde, men deres Hjemrejse var ogsaa støttet af flere Depoter. De sidst hjemsendte Hjælpe-slæders Rejse var paa over 1600 km.

Paa Grund af disse Dispositioner var det uden Uheld lykkedes at staa ved St. George Fjorden med 3 Slæder fuldtlastede med Proviant til os og vore 32 Hunde, der efter det lange Hvil ved Fort Conger var i fortrinlig Stand.

Nu syntes det imidlertid som om Heldet, der hidtil havde fulgt os, pludseligt svigtede. Vor Kurs gik i Retning af Beaumont Øen, men Isen dannede vældige Skruninger, der delvis var dækket af dyb Sne, det var noget nær det værste Føre, vi kunde møde med vore tungt lastede Slæder. Efter flere meget anstrengende Dage naaede vi omsider Beaumont Øen, og opdagede straks friske Moskusokse-spor. Jagten skuffede os dog, Moskusokserne havde paa Havisen forladt Øen, og det Hvil, vi havde glædet os til, maatte opgives.

Snart efter bedredes Føret dog betydeligt. Samtidig med at Skruningerne hørte op, blev Sneen haard og fast. Den 1. Maj passeredes 83° n. Br., og 4 Dage efter ankom vi til De Long Fjorden efter at have passeret det nordligste Punkt, Knud Rasmussen og jeg naaede i 1917. Her begyndte Kortlægningen, og samtidig sendte jeg to af Eskimoerne med næsten alt vort Gods og de 24 af vore bedste Hunde op til Egnene omkring Grønlands Nordspids, hvor de skulde forsøge Jagt. Slæderne var tungt lastede, men de naaede dog Nordspidsen allerede den 8. Maj efter den Dag at have tilbagelagt 100 km. Jeg selv med en Eskimo og de 8 daarligste Hunde rejste for Kortlægningens Skyld langsomt og naaede Nordspidsen den 13. Maj.

Endnu samme Dag startede jeg ud i Pakisen, der i Aar laa ualmindelig jævn, saa langt Øjet rakte. Første Pinsedag om Morgenen afsluttede jeg mit kartografiske Arbejde herude paa 83° 50' n. Br. Mit lille Ekspeditionsflag vajede ved Siden af Maaleinstrumenterne, det var hejst nærmere Nord-

polen, end noget andet dansk Flag, og nede i Syd laa Grønland som en Række blaa Fjælde.

Næste Dag traf vi de to andre Eskimoer paa Grønlands Nordspids, de havde nedlagt en stor Mængde Harer, men havde ikke set Moskusokser. Vejret havde nu i over en Maaned været stille og klart, men nu begyndte en urolig Periode med Taage og Sne.

Den 21. Maj blev en Mærkedag i Grønlands Historie. Da vi hejste Flaget over I. P. Kochs Varde paa Kap Bridgman, havde Daanebrog vajet overalt langs alle Grønlands Kyster. For mig blev det den betydningsfuldeste af alle Ekspeditionens Dage. Et Maal jeg havde sat mig, da jeg for 8 Aar siden første Gang kom til Grønland, var nu naaet, og bag mig laa hele Grønlands Nordkyst kortlagt.

Fra Kap Bridgman til Brønlund Fjorden.

Til vor Skuffelse havde vi endnu ikke set Spor af Moskusokser. Det sidste Hundepemmican var forlæret og i de sidste Dage havde vi kæmpet os frem mod en haard Østenstorm. Næsten saamtidig med at vi naaede Kap Bridgman, blev det Taage og Sne, og dette Uvejr vedvarede i flere Dage. Det var ganske umuligt at gaa paa Jagt, og vi maatte derfor holde Liv i Hundene med Pemmican, som var beregnet til os selv og til Rejsen over Indlandsisen. Med Hundene stod det nu sørgeligt til, deres Kræfter var opbrugt, og den ene efter den anden faldt sammen og tjente til Foder for de resterende Hunde. Disse var nu for kraftsløse til at trække Slæderne, det maatte vi selv gøre.

Under Uvejret sled vi os langsomt sydpaa. Endelig blev det efter 14 Dages uafbrudt uroligt Vejr klart et Par Timer, og vi opdagede straks en Flok Moskusokser i nogen Afstand. Førend vi kunde sætte efter dem, kom Taagen atter væltende, og det varede halvanden Døgn, førend vi endelig fandt Flokken, der bestod af 9 Dyr, som alle blev skudt. Vi havde da mistet Halvdelen af vore Hunde. Vi var naaet ned paa Herlufholm Strand, og her blev vi i 6 Dage for at fodre Hundene og hvile os.

1. Juni svingede vi ind i Independence Fjorden. Temperaturen havde i den sidste Tid været omkring 10 Gr. Kulde, nu hørte Taagen op, og det blev klart, og ved Middagstid smeltede Sneen paa Fjeldsiderne. Ude paa Fjordisen kom Sælerne op for at sole sig, vi skød adskillige, og de Hunde, vi havde tilbage, genvandt hurtigt deres Kræfter. Adskillige Ulve havde vist sig paa vor Vej langs hele

Grønlands Nordkyst, men her paa Peary Lands Sydkyst syntes deres Antal at kulminere. Der var langs Land en fasttrampet Sti af Ulvespor, og tilsidst gad vi overhovedet ikke vende os om for at betragte en Ulv, de var alle velnærede, og viste ingen Interesse for os.

Trods Foraaret vedblev Føret ude paa Isen at være forbavsende godt, og den 9. Juni naaede vi Brønlund Fjorden. Her vrimlede det med Sæler, og her slog vi os foreløbig ned for at fodre Hundene op, og for at have en sikker Basis for fremtidige Undersøgelser.

Fra Brønlund Fjorden til Adam Bierings Land.

Efter et kort Hvil fortsatte jeg med en Slæde ind i Bunden af Independence Fjorden, fandt Mylius Erichsens Varde, udtog Beretningen og satte derefter Kursen mod Astrups Fjord. Her blev jeg forsinket af en Snestorm, og først den 15. Juni satte jeg atter tværs over Fjorden til Lejren ved Brønlund Fjord.

Jeg havde haabet at kunne bestige Indlandsisen fra Bunden af denne Fjord, og for at undersøge Muligheden af denne Plan kørte vi alle derind. Paa Vejen opdagede vi 6 Moskusokser højt til Fjælds. Da vi havde skudt dem, blev vi hurtig klar over, at vi vist ikke kunde naa Indlandsisen herfra. Utilfreds med Udsigten besluttede jeg at bestige en Fjældtop endnu længere inde i Landet. Ledsaget af en Eskimo naaede jeg efter en lang og besværlig Vandring Fjældet og begyndte Opstigningen. Endelig naaede vi op paa Toppen og fik aldeles pludselig Udsigt. »Tasersuak, en mægtig Sø«, var det første vi raabte til hinanden.

Et af Ekspeditionens store Øjeblikke var inde. Kun den, der har oplevet det, forstaar, at man gladelig døjer mange Dages Sult og Savn for saadan en Stund. Hele det vestlige Peary Land laa under os som et Landkort, imod Nord gletsjerdækkede Alper, hvis Toppe ragede op i Skyerne, imod Syd brede vildtrige Dale, og endelig vest paa laa den store Sø i en mægtig Kløft mellem stejle Fjælde. Langt, langt inde i Landet højede Kløften imod Nord og skjultes for vore Blikke.

Som et Lyn slog det ned i mig, dette maatte være »Pearykanalen«, dette var den store Kløft, som Peary havde set fra Indlandsisen for 28 Aar siden. En Maaned senere stod vi paa Indlandsisen omtrent hvor Peary havde staaet, og her blev min Formodning bekræftet.

Jeg døbte den store Kløft Wandels Dal efter Admiral Wandel, og det store Land nordfor denne Erlandsens Land efter Direktør Erlandsen, som et Minde om to af de Mænd, der havde støttet mig under Rejseforberedelserne.

Store Opdagelser havde vor Rejse ind i Brønlundfjorden bragt os, men det vi havde spejdet efter — Indlandsisen — havde vi ikke set, og det var nu paa høje Tid at komme op paa denne. St. Hans Nat satte vi tværs over Independence Fjorden. Isen havde nu endelig reageret over for Sommervarmen og drivvaade naaede vi den store Academy Gletsjer. Vi haabede, den vilde være pasabel, det var i al Fald nu vor eneste Chance.

Begyndelsen var ikke lovende, foran Gletsjerranden var der tæt pakket med Isfjælde, og kun helt inde ved Land var det muligt at komme frem. Snart maatte vi nøjsommeligt hejse Slæderne op paa et Isfjæld, der var væltet helt op paa Land, snart maatte vi bære alt vort Gods forbi stejle Fjældskraaninger og de mange Elve, der i pragtfuldt Vandfald kastede sig ud over Fjældsiderne, samlede sig til store Søer, som vi maatte sætte over ved at omdanne vore Slæder til Baade ved Hjælp af Fangeblærer.

Endelig naaede vi op paa Gletsjerens jævne Del, men Tidspunktet for en Rejse i Indlandsisens Randzone var uheldigt valgt. Tøbruddet var netop begyndt. Sænkninger paa Gletsjerens Overflade var forvandlede til store Sumpe af Snesjap, saa vi ofte sank i og bestandig var vaade. I Løbet af et Par Dage voksede Elvene saa stærkt, at de ofte var farlige at passere, og store Spaltesystemer, endnu halvt skjulte under Sneen, gav Rejsen en vis Spænding.

Omsider naaede vi Vildtland, men til vor store Skuffelse fandt vi trods ivrig Søgen kun en eneste Moskusokse, derimod var der mange Harer. De næste to Uger var vi travlt beskæftigede med at samle Proviant til Hjemturen over Indlandsisen. Vi rejste over Marie Louise Gletsjeren til Adam Bierings Land, og her fik vi en Moskusokse til, men der skulde jages flittigt, naar vi foruden at skaffe et Overskud ogsaa skulde have Harer nok til os og vore Hunde. Det magre Harekød gav dem ikke de Kræfter, vi havde haabet at raade over paa Indlandsisen, men vi selv var raske og saa med godt Humør frem imod den Hjemrejse, som i heldigste Tilfælde vilde blive en Kamp for Livet.

Indlandsisen.

Det havde hele Tiden været min Hensigt at foretage Rejsen over Indlandsisen saa nær Land som muligt for Kortlægningens Skyld, og trods den utilstrækkelige Proviant besluttede vi os enstemmigt til at gennemføre dette Program.

Den 18. Juli brød vi op fra Adam Bierings Land. Da vor Proviant var meget utilstrækkelig, maatte vi nøjes med Harekød, der som Regel kun blev tøet op, men midt paa Dagen fik vi en Kop varm Kaffe.

De første Dage rejste vi i 1600 m Højde og havde stærk Modvind og dyb Sne. Hundene mistede Kræfterne hurtigere end ventet, og dertil kom at vi mødte et stort Spaltesystem sydfør Viktoria Fjorden, saaledes at vi snart var omgivet af mægtige Spalter. Kort efter fik vi Udsigt ned over Fjorden og store ukendte Lande blev kortlagt. For en Sikkerheds Skyld fordelte vi Proviant og Petroleum ligeligt paa vore to Slæder, da Snebroerne undertiden var saa farlige at passere, at vi frygtede at miste en af Slæderne. Endelig var de værste af Spalterne heldigt passerede, og vi arbejdede os atter opefter.

Men to Dage efter stod vi imidlertid overfor Sænkningen bag St. Osborn Fjorden, som er berygtet fra Pearys Rejse. Her var vi heldigere og fandt hurtigt en Vej frem. Ganske vist faldt en Hund en Gang imellem igennem en Snebro, men vi fik den altid op, og paa en Dag havde vi denne Hindring bag os.

Nu var vi paa en Maade i kendte Egne, thi foran os dukkede Warmings Land op og herfra var det, at vi i 1917 startede paa den fortvivlede Indlandsisrejse, der kostede Dr. Wulff Livet. Vi havde haabet paa, at der var lagt et Depot ud til os her, men det var der ikke. I de sidste Dage havde vi følt den Mæthed og Svimmelhed, som jeg kun altfor godt mindedes fra Rejsen i 1917 som et af Sultens mere fremskredne Stadier. Med vore Hunde stod det sørgeligt til, vi havde kun 13 tilbage, 5 var allerede døde og spist af os og Hundene.

Ved Kap Heiberg-Jürgensen slog vi tre Hunde ned, og besluttede nu at reservere Hundefoderet for os selv, det vilde strække til i et Par Dage. Hundene maatte nøjes med aflagte Skindklæder og gammelt Seletøj, de var nu altfor kraftsløse til, at vi kunde have mere Nytte af dem. Tillige

efterlod vi en Slæde, saaledes at vi nu kun havde en tilbage.

Situationen var alvorlig. Vi regnede med at kunne tilbagelægge de 300 km til mit Depot ved Kap Forbes, forudsat at Vejret holdt sig, men det kunde vi næsten ikke haabe paa. De sidste halvanden Maaned havde været en eneste lang Solskinsdag, og vi vidste, at en eneste af de saa almindelige Snestorme vilde koste os Livet. Det var hidtil lykkedes os at løse alle de Opgaver, jeg havde sat mig, nu var der kun en tilbage, nemlig Kortlægningen af Landene omkring Petermann Fjorden. Vi holdt et Ekspeditionsraad og besluttede ogsaa at løse denne Opgave, saafremt Vejret vilde tillade det.

Endelig stod vi foran den sidste Hindring, den berygtede Petermann Fjord, som baade Peary og vi andre tidligere havde maattet rejse langt uden om. Nu havde vi intet Valg, og med ængstelige Følelser susede vi ned over de første Skraaninger. Snart efter befandt vi os i et mægtigt Spaltesystem, større end alle tidligere, og da vi endelig stod nedenfor dette Kaos af endnu ufødte Isfjælde, sagde en af Eskimoerne lakonisk: »Nu først ved jeg hvordan Gletsjerspalter ser ud.«

Vi havde nu kun faa Kræfter tilbage, Hundene fulgte langsomt bagefter Slæden, som vi selv trak. De var bundne sammen, for undertiden styrtede en af dem og de andre slæbte den saa frem til Lejren, hvor vi skyndte os at dræbe den, før den selv døde; det var jo nu vor eneste Proviant. Endelig havde vi Gletsjeren bag os og manglede nu kun 100 km, vi kunde derfor begynde at slide paa vore Kræfters yderste Reserver. Der var endnu 4 Hunde tilbage, hvilket vilde sige, at vi skulde klare 25 km op om Dagen.

Den første Dag gik programmæssigt, men Hundene vi levede af den Dag var syge, og næste Dag havde vi alle stærk Kvalme, og kun med den største Viljenspændelse lykkedes det at gennemføre de 25 km. Samtidig faldt Barometret og smaa Skyer paa de højeste Fjældtoppe nede paa Landet dybt under os, viste at et Uvejr trak op.

Næste Morgen, den 11. August blæste Stormen op. I en Fart fik vi ved Hjælp af Teltet Slæden forsynet med en vældig Bredfok, de to sidste Hunde, der nu var rene Skeletter, blev bundne fast paa Slæden og snart var Vinden saa stærk, at vi alle kunde sætte os op. Med Automobilfart skød Slæden frem, snart efter saa vi det Fjæld, hvor-

under Depotet laa, og forude saa vi Havet dybt under os. Stadig øgedes Farten. Vi for ud over store tilfrosne Søer, et Par Gange brast Isen bag os, men Hastigheden var for stor, og Slæden fortsatte.

Paa nogle Timer tilbagelagde vi paa den Maade 40 km. Nærmere Land blev Isen ujævn, og vi maatte rebe Sejlet og tilsidst tage det helt ned, da Stormen nu var paa sit højeste, men da var vi ogsaa saa nær Land, at vi i Kikkert kunde se Varden ved mit Depot. Ved en vældig Indlandsis selv slog vi Lejr. De to Hunde var begge syge og vi turde ikke spise dem, men nøjedes med lidt Sælskind og nogle Hundeskagler og Bevidstheden om, at i Morgen fik vi rigtig Mad.

De 700 km paa Indlandsisen laa nu bag os.

Efter en besværlig Dag, under hvilken en af Eskimoerne nær havde sat Livet til i en Gletsjerelev, naaede vi Depotet. Den ene Hund døde i Løbet af Dagen, saa vi havde nu kun en eneste tilbage. Vi var alle langt nede, og den ældste af Eskimoerne, der under hele Rejsen altid havde taget de haardeste Tag, faldt nu fuldstændig sam-

men. Da jeg ikke ventede, at han vilde overleve det, blev jeg selv tilbage og sendte de andre to Eskimoer ud for at finde de Eskimoer, der havde indvilget i at tilbringe Sommeren heroppe i 80° n. Br. for at støtte vor Hjemrejse. Alt vort Gods var efterladt paa den anden Side den store Elv, og vi havde derfor ingen Telt mere. Det Uvejr, vi havde frygtet, brød nu endelig løs, men trods et meget utilstrækkeligt Ly under en stor Sten, genvandt min Patient dog langsomt Kræfterne. Nogle Dage efter kom vi i Forbindelse med Mennesker, naaede ved Hjælp af disse et stort Hoveddepot, og her kom vi alle hurtigt i god Form igen. Jeg kunde genoptage de videnskabelige Undersøgelser, og heldige Jagter paa Sæl og Bjørn skaffede os atter de Vinterklæder, som den nu hurtigt tiltagende Kulde gjorde nødvendige.

Midt i September rejste vi paa Havisen ned langs Humboldt Gletsjeren og besteg atter Indlandsisen ved Rensselaer Hbr. Uden Uheld naaede vi Robertson Bay og ankom den 2. Oktober efter en Rejse paa 200 Dage til mit Hovedkvarter.

Rejsen nordom Grønland var ført igennem.

Carl Lumholtz.

Den bekendte dygtige norske Opdagelsesrejsende Carl Lumholtz er for kort Tid siden afgaaet ved Døden i New York. C. L. havde i sin Tid holdt Foredrag i Det kongelige danske geografiske Selskab og var dets korresponderende Medlem. Han skulde have holdt Foredrag i en af de forløbne Vintre; men Arbejde andetsteds forhindrede ham heri.

C. L. foretog sin første Ekspedition i 1880 til Australiens Indre, særlig i Queensland. Lumholtz gjorde betydningsfulde videnskabelige Undersøgelser blandt Australnegrene, han bragte store etnografiske Samlinger med hjem til Norge, og nu begyndte hans Foredragsrejser gennem adskillige Lande, ligesom han skildrede sin Opdagelsesrejse i et Værk »Blandt Menneskeædere«.

Det geografiske Selskab i New York satte ham i 1890 i Stand til at foretage et Ophold i Meksiko, hvor han studerede de saakaldte Hulebeboere. Og gennem endnu et Par Ekspedi-

tioner skaffede han det amerikanske naturhistoriske Museum rige Samlinger fra Huichol- og Tarahumareindianerne — de gamle Aztekeres Efterkommere. Kendt er Lumholtz store Værk »Blandt Menneskeædere«, der udkom i Aarhundredets Begyndelse. I adskillige Aar boede den norske Videnskabsmand i Amerika og foretog derfra med Understøttelse fra forskellige geografiske Selskaber flere Ekspeditioner til Borneo og besøgte Stammer, som hidtil var ganske ukendt for Forskerne. Saa vel i etnografisk som i zoologisk Henseende blev Ekspeditionerne overordentlig betydningsfulde; som et Kuriosum kan nævnes, at han som den første Forsker vendte hjem med yderst interessante levende Billeder fra Ekspeditionerne paa Borneo.

C. L. opholdt sig mest i U. S. A., der var blevet hans andet Fædreland, men besøgte nu og da stadig Norge, der i ham mister en interessant Personlighed, der gjorde sit Fædreland megen Ære.